

УДК 324:323.2

DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2025-14-44-51>

Коваленко Олександр, аспірант Інституту
держави і права ім. В.М. Корецького НАН
України

Kovalenko Olexander, Postgraduate student at
V.M. Koretsky Institute of State and Law
of National Academy of Sciences of Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-5037-7167>

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРАКТИК УПРАВЛІННЯ, СПРЯМОВАНИХ НА ЗАПОБІГАННЯ ПОПУЛІЗМУ В ПУБЛІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ

COMPARATIVE ANALYSIS OF MANAGEMENT PRACTICES AIMED AT PREVENTING POPULISM IN PUBLIC POLICY

Анотація. У статті здійснено порівняльний аналіз управлінських практик, спрямованих на запобігання популізму в публічній політиці. Вихідною точкою дослідження є ідеаційний підхід до популізму як «тонко-центрованої» ідеології, що протиставляє «чесний народ» і «корумповану еліту» та апелює до єдиної «загальної волі» народу. Показано, що сучасні дослідження популізму зосереджуються переважно на партіях, лідерах та електоральній динаміці, тоді як інституційні та управлінські механізми «імунізації» політики від популістських спотворень розкриті недостатньо.

Метою статті є систематизація й порівняння управлінських практик, які знижують схильність публічної політики до популістської радикалізації, на прикладі країн Західної Європи, Латинської Америки, Центрально-Східної Європи та України. Методологічною основою є поєднання інституціонального та governance-підходів, а також аналіз політичного циклу (agenda setting, формування, ухвалення, імплементація та оцінювання політики). Застосовано методи порівняльного аналізу, аналізу документів, елементів неоінституціоналізму та теорії публічного управління.

У статті запропоновано типологію антипопулістських управлінських практик за двома вимірами: 1) етап політичного циклу; 2) провідна логіка впливу (прозорість, участь, професіоналізація, підзвітність, стратегічні комунікації). На основі порівняльного аналізу показано, що найбільш ефективними щодо стримування популізму є комбінації процедурних запобіжників (незалежні фінансові ради, обов'язкові оцінки впливу, правила бюджетної дисципліни), інклюзивної, але структурованої громадської участі (партисипаторне бюджетування, делеберативні міні-публіки), а також професіоналізація публічної служби і цифровізація процесів прийняття рішень.

Український випадок розглядається як приклад частково консолідованої демократії з високим рівнем соціального запиту на справедливість і схильністю до популістських очікувань. Продемонстровано, що такі інструменти, як е-врядування, відкриті дані, система публічних закупівель Prozorro, децентралізація та партисипаторні практики в громадах, створюють структурні обмеження для популізму, але не усувають потреби в довгостроковій інституціоналізації антипопулістських стандартів публічної політики.

Ключові слова: популізм, публічна політика, публічне управління, governance, демократичне відкатування, інституційні запобіжники, антипопулістські практики.

Abstract. The article offers a comparative analysis of governance practices aimed at preventing populism in public policy. The starting point of the study is the ideational approach that conceptualizes populism as a «thin-centered» ideology opposing the «pure people» to the «corrupt elite» and appealing to a unified «general will» of the people. It is demonstrated that contemporary research on populism focuses mainly on parties, leaders, and electoral dynamics, whereas institutional and administrative mechanisms for «immunizing» policy-making against populist distortions remain underexplored.

The aim of the article is to systematize and compare governance practices that reduce the vulnerability of public policy to populist radicalization, using the examples of Western European, Latin American, Central and Eastern European countries as well as Ukraine. The methodological framework combines institutional and governance approaches with the policy cycle perspective (agenda setting, policy formulation, decision-making, implementation, and evaluation). Methods of comparative analysis, document analysis, elements of neo-institutionalism, and public administration theory are employed.

The article proposes a typology of anti-populist governance practices along two dimensions: 1) stage of the policy cycle; 2) predominant logic of influence (transparency, participation, professionalization, accountability, strategic communication). On the basis of comparative analysis, it is shown that the most effective in constraining populism are combinations of procedural safeguards (independent fiscal councils, mandatory impact assessments, fiscal rules), inclusive yet structured citizen participation (participatory budgeting, deliberative mini-publics), professionalization of the civil service, and digitalization of decision-making processes.

The Ukrainian case is examined as an example of a partially consolidated democracy with a high level of social demand for justice and a strong tendency toward populist expectations. It is demonstrated that such instruments as e-government, open data, the public procurement system Prozorro, decentralization, and participatory practices at the local level create structural constraints for populism but do not eliminate the need for long-term institutionalization of anti-populist standards in public policy.

Keywords: populism, public policy, public administration, governance, democratic backsliding, institutional safeguards, anti-populist practices.

Постановка. Поширення популізму стало однією з ключових загроз для демократичного розвитку у XXI ст. У політичних системах з високим рівнем нерівності, недовіри до інститутів та фрагментації інформаційного простору популізм трансформується з маргінальної політичної риторики в режими, що здатні змінювати інституційні правила гри, обмежувати незалежність судової влади, підривати професійну автономію бюрократії та перетворювати публічну політику на інструмент короткострокової електоральної мобілізації [5; 7].

Україна не є винятком з цього тренду. Дослідження вітчизняних авторів свідчать про гегемонізацію популістського дискурсу в публічних комунікаціях, про закріплення патерналістських очікувань та «політики обіцянок» як елемента політичної культури [2; 3]. У цих умовах постає питання не лише про опис феномену популізму, але й про практичні управлінські механізми, здатні знизити вразливість публічної політики до популістського тиску.

Світова література останніх років дедалі частіше пов'язує популізм з процесами демократичного відкатування, змінами в публічній адміністрації, політикою кадрових призначень, інструментами контролю над бюрократією та стратегічними комунікаціями [6; 8]. При цьому емпіричні й порівняльні дослідження управлінських практик запобігання популізму залишаються фрагментарними й переважно орієнтованими на окремі країни або секторальні кейси.

У контексті України актуальність проблематики посилюється поєднанням кількох факторів: тривалою кризою довіри до державних інституцій, відносною нестійкістю партійної системи, зовнішньою агресією, соціальною поляризацією, а також високими очікуваннями щодо швидких рішень і простих відповідей на складні проблеми. Все це створює сприятливий ґрунт для популістських стратегій, але водночас і вікно можливостей для інституційних реформ, які здатні структурно послабити популістські спокуси в публічній політиці.

Отже, ключове дослідницьке питання статті формулюється так: які управлінські практики й інституційні механізми виявилися найбільш дієвими для запобігання популізму в публічній політиці в різних країнах і як ці практики можуть бути адаптовані до українського контексту?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних дослідженнях однією з найпоширеніших є ідеаційна концепція популізму К. Мудде, згідно з якою популізм розглядається як «тонко-центрована» ідеологія, що апелює до фундаментального протиставлення «чистого народу» й «корумпованої еліти» та наполягає на пріоритеті «загальної волі» народу як єдиного легітимного

джерела влади [5]. Такий підхід дозволяє застосовувати поняття популізму до широкого спектра політичних сил – від лівих до правих – та аналізувати його як специфічний дискурсивний стиль, а не лише як організаційний тип партій.

В українській науковій традиції популізм розглядається як феномен політичної культури, дискурсу та практик представництва, що набуває особливої ваги в умовах перехідних суспільств і нерозвинених інститутів відповідального урядування [2; 3; 4]. Частина авторів наголошує на амбівалентності популізму, вказуючи, що певною мірою він може виконувати функцію розширення політичного представництва, але за відсутності інституційних запобіжників швидко трансформується в загрозу єдності суспільства та верховенству права [3].

У теоретичному плані важливо відрізнити популістську апеляцію до народу як джерела легітимності від демократичної участі й деліберації. Н. Урбінаті, аналізуючи «деформації демократії», показує, що популізм змінює характер представництва, підмінюючи плюралістичну конкуренцію інтересів персоніфікованим втіленням «народу» в лідері і перетворюючи політичний процес на послідовність плебісцитарних актів [7]. У такому контексті публічна політика перестає бути результатом структурованих процедур, ґрунтованих на знанні й балансі інтересів, і стає «політикою жестів» та символічних рішень.

Для порівняльного аналізу обрано чотири групи кейсів:

- країни Західної Європи з відносно стабільними демократичними інститутами;
- країни Латинської Америки з довгою історією масового популізму;
- країни Центрально-Східної Європи з різною траєкторією демократичної консолідації;
- Україна як посткомуністична держава, що перебуває в умовах війни та глибокої трансформації системи публічного управління.

Таким чином, попри значний масив літератури, недостатньо дослідженими залишаються саме управлінські практики та інституційні механізми, спрямовані на запобігання популізму в публічній політиці, що й обумовлює актуальність даної статті.

Мета статті. Метою статті є систематизація й порівняння управлінських практик, спрямованих на запобігання популізму в публічній політиці, на прикладі країн Західної Європи, Латинської Америки, Центрально-Східної Європи та України, а також визначення можливостей адаптації цих практик до українського контексту.

Для досягнення поставленої мети передбачається розв'язання таких завдань:

- проаналізувати теоретичні підходи до розуміння популізму у зв'язку з публічним управлінням;
- виокремити ключові групи управлінських практик запобігання популізму;
- здійснити порівняльний аналіз відповідних практик у вибраних регіонах;
- запропонувати типологію антипопулістських управлінських практик за етапами політичного циклу та логікою впливу;
- окреслити специфіку українського випадку та перспективи розвитку антипопулістських практик в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Популізм у межах даного дослідження розглядається у руслі ідеаційного підходу, згідно з яким він є «тонко-центрованою» ідеологією, що протиставляє «чистий народ» «корумпованій еліті» і стверджує пріоритет «загальної волі» народу як єдиного джерела легітимності. Така інтерпретація дозволяє поєднувати аналіз дискурсивних практик, стилю політичного представництва та інституційних змін, що здійснюються під популістськими гаслами.

У центрі уваги статті – не стільки популізм як електоральна стратегія, скільки управлінські практики, які можуть створювати структурні перешкоди для його перетворення на домінуючу логіку публічної політики. Під управлінськими практиками запобігання популізму розуміються інституційно закріплені правила, процедури, організаційні форми, стандарти діяльності та інструменти взаємодії з громадянами, які:

- зменшують можливості політичних акторів обходитись без експертного знання та процедурної раціональності;
- ускладнюють використання бюджетних та адміністративних ресурсів для короткострокової електоральної мобілізації;
- створюють інклюзивні, але структуровані канали участі громадян, що не зводяться до маніпулятивних плебісцитів;
- підвищують прозорість та підзвітність влади, зменшуючи простір для популістських «легких рішень».

Методологічною основою дослідження є неоінституціональний підхід, що акцентує увагу на формальних і неформальних «правилах гри», а також governance-підхід, який підкреслює багаторівневу, мережеву природу сучасного публічного управління. Це дає змогу поєднати аналіз популізму як дискурсивного феномену з вивченням інституційних дизайнів, що або посилюють, або послаблюють його вплив на публічну політику.

Популізм впливає на публічне управління щонайменше в трьох вимірах: інституційному, організаційному та комунікативному.

По-перше, на інституційному рівні популістські режими схильні концентрувати владу в руках виконавчої гілки, послаблювати механізми стримувань і противаг, підривати незалежність судів і регуляторних органів. Це призводить до зменшення автономії бюрократії й зростання політичних призначень за лояльністю, а не за компетентністю [6; 8]. У крайніх випадках публічна адміністрація перетворюється на інструмент персоналістичного правління, де управлінські рішення ухвалюються *ad hoc*, поза формалізованими процедурами.

По-друге, на організаційному рівні популізм стимулює короткострокове, реактивне управління, орієнтоване на швидкі, видимі для електорату результати, а не на довгострокову інституційну спроможність. Витрати на інфраструктуру, освіту, інституційні реформи поступаються місцем субсидіям, соціальним виплатам, пільгам, які легко комунікувати як «перемогу народу». Це створює для адміністрації постійну дилему між професійними стандартами формування політики й політичним тиском на «політику подарунків».

По-третє, у комунікативному вимірі популізм експлуатує спрощені наративи, дихотомії «ми – вони», персоніфікацію складних проблем. Для публічних адміністраторів це означає тиск на спрощення експертних оцінок, заміну доказової політики символічними жестами та медійними кампаніями. Натомість досвід стабільних демократій засвідчує, що ефективні стратегії протидії популізму включають інституціоналізацію процедурної прозорості, інклюзивних механізмів участі та професійної автономії бюрократії [1; 6].

В українському контексті додатковими чинниками вразливості до популізму є історична слабкість партійної системи, домінування персоналізованих політичних проєктів, низький рівень довіри до інститутів та медіаплуралізм, що поєднується з олігархічним контролем над ключовими каналами комунікації [2; 3]. Популізм, як показують дослідження, стає для значної частини суспільства «мовою політики», через яку артикуляція інтересів сприймається як природно конфронтаційна та емотивна [3; 4]. Це ускладнює впровадження раціонально-правових моделей публічного управління і вимагає від інституцій спеціально сконструйованих механізмів, які роблять популістські стратегії менш вигідними.

Таким чином, управлінські практики запобігання популізму повинні розглядатися як елемент ширшої стратегії демократичної стійкості: не як репресивні обмеження, а як процедурні й організаційні рішення, що підтримують плюралізм, раціональну деліберацію та професіоналізм у публічній політиці.

У країнах Західної Європи, попри піднесення популістських партій, спостерігається відносно висока стійкість основних інститутів публічного управління. Це пов'язано, зокрема, з розвинутою системою процедурних запобіжників, які обмежують можливості для радикальних популістських змін політики.

Один із ключових інструментів – інституціалізація незалежних фінансових рад і правил бюджетної дисципліни, що знижує маневровий простір для популістських обіцянок необґрунтованих витрат. Конституційні «боргові гальма», довгострокове бюджетне планування, жорсткі процедури перегляду податкових пільг змушують уряди узгоджувати політичні рішення з макрофінансовою стабільністю.

Другим важливим інструментом є обов'язкові оцінки регуляторного впливу та ex ante аналіз політики. Вимога обґрунтовувати законодавчі ініціативи на основі даних, прогнозів та консультацій з заінтересованими сторонами робить популістські, «емоційні» законопроекти більш уразливими до професійної критики.

Третім компонентом виступають механізми інклюзивної, але структурованої участі – соціальні пакти, тристоронні переговори, інститути соціального діалогу. Вони перетворюють конфлікт інтересів на керований процес, зменшуючи привабливість радикальної мобілізації «народу проти еліт».

Нарешті, важливу роль відіграє професіоналізація та деполітизація публічної служби. Зміна політичних урядів не означає повного оновлення адміністративного апарату; політика формується у межах інституційної пам'яті та корпоративних стандартів, що стримує популістські імпульси [1; 6].

Латинська Америка традиційно розглядається як лабораторія популізму – від перонізму до сучасних лівих та правих популістських проєктів. Тут популізм часто поєднується з слабкістю інститутів, високою нерівністю, патрональною політикою та персоналізмом.

Інституційні відповіді на популізм у регіоні були суперечливими. В окремих країнах (Чилі, Уругвай) впроваджувалися програми зміцнення незалежності центральних банків, реформування публічної служби, підвищення прозорості бюджетних процесів. Проте в багатьох випадках ці заходи не супроводжувалися достатньою політичною підтримкою й підірвалися наступними популістськими хвилями.

Цікавим елементом латиноамериканського досвіду є поширення партисипаторного бюджетування й місцевих практик участі, що часто позиціювалися як антиелітарні й «демократизуючі». У частині кейсів ці інструменти справді сприяли інституціалізації участі громадян та зміцненню підзвітності місцевої влади. В інших випадках вони перетворювалися на канали клієнтелістської мобілізації. Це демонструє, що самі по собі інструменти участі не є гарантією антипопулістського ефекту; вирішальним є їхній дизайн, прозорість процедур і зв'язок із загальною системою публічного управління.

Таким чином, латиноамериканський досвід підтверджує важливість комплексності: управлінські практики запобігання популізму мають бути вбудовані в ширший інституційний контекст, а не існувати як поодинокі «острівці» інновацій.

У Центрально-Східній Європі популізм проявився в різних формах – від «м'якого» реформістського популізму до відвертого іллібералізму. Деякі країни (Угорщина, Польща) демонструють тенденції до концентрації влади, політизації судової системи та публічної адміністрації, підсилення контролю над медіа. В таких умовах традиційні управлінські запобіжники – незалежні агентства, конкурсний добір на публічну службу, процедурні правила – опиняються під тиском і частково демонтовані.

Водночас інші країни регіону (Балтійські держави, частково Словаччина, Чехія) змогли зберегти відносно високий рівень інституційної стійкості через жорсткі стандарти публічної служби, незалежність судів, активну роль громадянського суспільства й інтеграцію до європейських структур. Популістські сили в цих державах мають обмежений вплив на дизайн політики, оскільки стикаються з розгалуженою системою процедурних бар'єрів.

Порівняння цих кейсів дозволяє зробити висновки, що ключовим фактором є не лише наявність окремих інструментів (антикорупційні агентства, конкурси на посади тощо), а їхня захищеність від політичної інтервенції та підтримка в суспільстві.

Українська траєкторія поєднує високий рівень популістського дискурсу з масштабними реформами публічного управління та децентралізації. Після 2014 р. було впроваджено низку інструментів, які потенційно здатні знизити вразливість публічної політики до популізму:

- система електронних публічних закупівель Prozorro, яка підвищила прозорість витрачання бюджетних коштів і зменшила можливості для клієнтелізму;
- децентралізація та формування спроможних громад, що наблизила прийняття рішень до громадян і створила лабораторії місцевих інновацій (зокрема, партисипаторного бюджетування);
- цифровізація державних послуг (портал «Дія» та інші е-сервіси), що зменшують простір для «ручного» розподілу послуг і підвищують прозорість взаємодії громадян з державою;
- розвиток інститутів відкритих даних, які забезпечують додаткові можливості для громадського контролю за публічною політикою.

Ці інструменти можна розглядати як елементи зародження інтегрованої моделі антипопулістських практик. Вони не усувають популізм як риторику, але створюють структурні обмеження для його перетворення на системну управлінську практику. Наприклад, прозорі закупівлі й відкриті бюджети ускладнюють реалізацію популістських обіцянок у формі непрозорих субсидій «своїм» групам; цифровізація послуг обмежує можливості для патронально-клієнтелістських відносин на буденному рівні.

Водночас український досвід засвідчує й обмеження цих практик. По-перше, ефект багатьох реформ є нерівномірним у різних секторах та регіонах. По-друге, частина інститутів залишається вразливою до політичних змін; кадрова політика й надалі має ризики політизації. По-третє, за умов війни й високої невизначеності зростає запит на швидкі рішення, що може стимулювати спрощені популістські наративи навіть у середовищі реформаторів.

У такій ситуації важливо не лише підтримувати вже запроваджені інструменти, а й посилювати їхню інституційну вбудованість: закріплювати стандарти оцінки політики, роль незалежних аналітичних центрів, посилювати інститути парламентського і громадського контролю, розвивати професійну культуру публічної служби.

На основі аналізу літератури й порівняльних кейсів пропонується типологія управлінських практик запобігання популізму за двома вимірами: етап політичного циклу та провідна логіка впливу.

На цьому етапі популізм прагне монополізувати інтерпретацію «справжніх проблем народу», часто ігноруючи довгострокові виклики, які не мають негайного електорального ефекту (кліматична політика, інституційні реформи, демографія тощо).

Антипопулістські управлінські практики включають:

- інституціоналізацію стратегічного прогнозування та аналітичних центрів при уряді й парламенті;
- використання деліберативних міні-публік (громадських асамблей), де репрезентативно відібрані громадяни обговорюють складні політики на основі експертної інформації;
- регулярні комплексні доповіді про стан держави й ключові довгострокові ризики.

Ці інструменти розширюють спектр тем у публічному дискурсі, роблять його менш залежним від короткострокових політичних трендів і медійних кампаній.

На стадії розроблення політики критичною є роль доказовості й інклюзивності. Антипопулістські практики тут полягають у:

- обов'язкових оцінках регуляторного впливу;
- стандартних процедурах консультацій із заінтересованими сторонами;
- використанні політичних експериментів (пілотних проєктів), які дозволяють перевірити ефекти політики до її повномасштабного впровадження;
- залученні зовнішніх експертів і наукових інституцій до аналізу політичних опцій.

Для України важливою є інституційна підтримка цих процедур (на рівні закону й підзаконних актів), а також розвиток спроможності органів влади працювати з даними й оцінками, а не лише з політичними гаслами.

Популізм прагне перетворити ухвалення рішень на серію плебісцитарних актів або ж на персоніфіковані жестові рішення лідера. Антипопулістські практики, навпаки, підкреслюють колегіальність, багаторівневі процедури та роль інституційних балансів:

- двопалатні парламенти або інші форми інституційного «другого читання» рішень;
- посилення ролі конституційних судів і спеціалізованих трибуналів, які можуть блокувати популістські ініціативи, що суперечать основним правам;
- процедурні вимоги кваліфікованої більшості для змін «правил гри» (конституцій, виборчого законодавства).

Такі механізми не заперечують демократичний мандат, але роблять егоїстичне використання цього мандату для демонтажу інститутів менш ймовірним.

На етапі імплементації популізм може проявлятися у вибірковому застосуванні законів, пріоритетному фінансуванні «своїх» регіонів чи груп, використанні адміністративного ресурсу.

Антипопулістські практики включають:

- цифровізацію процедур (е-послуги, електронні реєстри, автоматизовані алгоритми прийняття рішень у типових ситуаціях);
- запровадження чітких адміністративних стандартів і регламентів із мінімумом дискреції;
- створення незалежних органів контролю за імплементацією (омбудсмени, антикорупційні агентства);
- публічний моніторинг реалізації програм (онлайн-панелі, відкриті дашборди).

Український досвід цифровізації, зокрема система Prozorro та е-сервіси, є прикладом того, як інструменти управління можуть одночасно підвищувати ефективність і знижувати простір для популістських практик розподілу ресурсів.

Популізм часто заперечує значення незалежної оцінки політики, посиляючись на «волю народу», яка нібито не потребує додаткових обґрунтувань.

Антипопулістські практики передбачають:

- інституціоналізацію регулярної оцінки політики (ex post) за участі незалежних експертів;
- обов'язкове оприлюднення результатів оцінки й використання їх як підґрунтя для корекції програм;
- залучення громадськості до громадського аудиту й моніторингу (через громадські ради, watchdog-організації, журналістські розслідування).

Таким чином, політика розглядається як гіпотеза, що підлягає перевірці, а не як безпомилкове втілення «загальної волі» народу.

У добу соціальних мереж та інформаційних війн саме комунікативний вимір часто визначає успіх або провал як популістських, так і антипопулістських ініціатив.

Антипопулістські практики у сфері комунікацій включають:

- проактивне пояснення складних політик простими, але не спотвореними метафорами;
- відкритість до критики та публічні дискусії з опонентами без їхньої демонізації;
- використання даних, візуалізацій, прикладів з життя для ілюстрації необхідності непопулярних реформ;
- спільну комунікацію уряду, парламенту, незалежних експертів та громадянського суспільства щодо ключових напрямів політики.

Для України це означає, що технічні реформи публічного управління мають супроводжуватися професійно вибудованою комунікацією, яка протидіє спрощеним популістським наративам, не скочуючись водночас у технократичне «відчуження» громадян від політики.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє сформулювати кілька узагальнюючих висновків. По-перше, популізм у публічній політиці є не лише ідеологічним або дискурсивним феноменом, а й наслідком певних інституційних дизайнів і управлінських практик. Слабкість

процедурних запобіжників, політизація публічної служби, відсутність доказової політики й інклюзивних форм участі створюють сприятливе середовище для популістських стратегій. По-друге, управлінські практики запобігання популізму мають розглядатися як системний комплекс, а не як окремі інновації. Найбільш дієвими є ті конфігурації, де прозорість, участь, професіоналізація, підзвітність і стратегічні комунікації взаємно підсилюють одна одну на всіх етапах політичного циклу. По-третє, порівняльний аналіз демонструє різні траєкторії інституційних відповідей на популізм. Західноєвропейська модель спирається переважно на процедурні запобіжники та професіоналізм бюрократії; латиноамериканська – на поєднання партисипаторних практик із спробами зміцнити макроекономічні інститути; країни Центрально-Східної Європи демонструють розрив між формальним запозиченням інститутів і реальною стійкістю до популізму. По-четверте, український кейс характеризується одночасною присутністю потужних популістських дискурсів і значного прогресу в реформуванні публічного управління. Цифровізація, відкриті дані, система публічних закупівель, децентралізація створюють суттєві структурні обмеження для перетворення популізму на системну практику управління, але потребують подальшої інституціоналізації, особливо у сфері оцінки політики, кадрової політики, судової влади та стратегічних комунікацій.

По-п'яте, наукова й практична політика повинні рухатися від опису популізму до розроблення антипопулістських стандартів good governance. Це включає закріплення процедур оцінки політики, розвиток інститутів незалежної експертизи, підтримку деліберативних форм участі громадян, посилення професійної автономії публічної служби й формування культури публічного управління, в якій «легкі рішення» вважаються підозрілими, а не привабливими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. The impact of «populism» on European public policy. *Journal of European Public Policy*. 2025. <https://doi.org/10.1080/13501763.2025.2468901> (дата звернення: 02.09.2025).
2. Лісничук О. Популізм в Україні: теоретичні засади і проблеми вивчення феномену. *Наукові записки*. 2018. № X. С. 45–56. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/lisnychuk_populizm.pdf (дата звернення: 02.09.2025).
3. Популізм у суспільстві з надлишком викликів: загроза єдності суспільства. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. 2022. № 3. С. 40–52. URL: <https://stmm.in.ua/archive/ukr/2022-3/4.pdf> (дата звернення: 02.09.2025).
4. Популістські орієнтації в українському суспільстві: монографія. Київ: НАН України, 2024. 250 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1LSqA2Y9IP5YITaSoYvyixaJlI46flsI0/view> (дата звернення: 02.09.2025).
5. Mudde C., Rovira Kaltwasser C. *Populism: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2017. 152 p.
6. Mudde C. *Populism: An Ideational Approach*. *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford: Oxford University Press, 2017. P. 27–47.
7. Urbinati N. *Democracy Disfigured: Opinion, Truth, and the People*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2014. 304 p.
8. Peters B. G., Pierre J. Democratic Backsliding, Populism, and Public Administration. *Perspectives on Public Management and Governance*. 2020. Vol. 3, № 1. P. 19–31. URL: <https://academic.oup.com/ppmg/article/3/1/19/5698480> (дата звернення: 02.09.2025).

REFERENCES

1. The impact of «populism» on European public policy (2025). *Journal of European Public Policy*. <https://doi.org/10.1080/13501763.2025.2468901> [in English].
2. Lisnychuk, O. (2018). Populizm v Ukraini: teoretychni zasady i problemy vyvchennia fenomenu [Populism in Ukraine: theoretical foundations and problems of studying the phenomenon]. *Naukovi zapysky – Scientific Notes*, X, 45–56. Retrieved from https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/lisnychuk_populizm.pdf [in Ukrainian].
3. Populizm u suspilstvi z nadlyshkom vyklykiv: zahroza yednosti suspilstva (2022). [Populism in a society with an excess of challenges: a threat to the unity of society]. *Sotsialni tekhnologii: aktualni problemy teorii ta praktyky – Social Technologies: Current Problems of Theory and Practice*, 3, 40–52. Retrieved from <https://stmm.in.ua/archive/ukr/2022-3/4.pdf> [in Ukrainian].
4. Populistski oriantatsii v ukrainskomu suspilstvi: monohrafiia (2024) [Populist orientations in Ukrainian society: monograph], Kyiv: NAN Ukrainy. Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/1LSqA2Y9IP5YITaSoYvyixaJlI46flsI0/view> [in Ukrainian].
5. Mudde, C., & Rovira, Kaltwasser, C. (2017). *Populism: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press [in English].
6. Mudde, C. (2017). *Populism: An Ideational Approach*. *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford: Oxford University Press [in English].
7. Urbinati, N. (2014). *Democracy Disfigured: Opinion, Truth, and the People*. Cambridge, MA: Harvard University Press [in English].
8. Peters, B.G., & Pierre, J. (2020). Democratic Backsliding, Populism, and Public Administration. *Perspectives on Public Management and Governance*, 3 (1), 19–31. Retrieved from <https://academic.oup.com/ppmg/article/3/1/19/5698480> [in English].

Подано до редакції 4.09.25 р.
Прийнято до друку 7.10.25 р.